

Utlåtande Rotel IX (Dnr KS 2019/1294)

Skylltning på de nationella minoritetsspråken i stadens offentliga lokaler

Motion av Clara Lindblom och Rodrigo Arce (båda V)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige av Clara Lindblom och Rodrigo Arce (båda V) föreslås att Stockholms stad ska skylta på de nationella minoritetsspråken i stadens offentliga lokaler, för att visa på närvaron av dessa språk i staden och landet och främja dem. Motionärerna anser att ett sådant initiativ skulle kunna leda till ökad stolthet hos de nationella minoriteterna och ökad kunskap om minoriteterna bland majoritetsbefolkningen. Eftersom det finns flera varieteter inom samiska och romani chib anser motionärerna att skyltning ska finnas på de olika språken. Det totala antalet språk skulle då bli fjorton.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, E romani glinda, Finska Föreningen i Stockholm, Judiska församlingen i Stockholm, Romano Paso, Sameföreningen i Stockholm och Tornedalingar i Stockholm. Stockholm Stadshus

AB har i sin tur remittera vidare till dotterbolagen AB Familjebostäder, AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB), Stockholm Globe Arena Fastigheter AB, Stockholms Stads Parkerings AB, Stockholms Hamn AB och Stockholm Vatten och Avfall AB. AB Stockholmshem har valt att inte svara på remissen.

Älvsjö stadsdelsnämnd, E Romani Glinda, Romano Paso och Tornedalningar i Stockholm har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att det är angeläget för staden att synliggöra de nationella minoriteternas språk och kultur i offentliga sammanhang, men att det finns fler och andra sätt än skyltning som kan främja detta syfte.

Fastighetsnämnden reserverar sig mot förslaget att skylta på minoritetsspråk, eftersom detta skulle innebära en mycket omfattande insats, både plats- och kostnadskrävande. Nämnden anser att antal skyltar i byggnader och offentliga miljöer behöver utredas i varje enskilt fall.

Idrottsnämnden anser att uppdatera alla skyltar som finns inom idrottsförvaltningens verksamhetsområde skulle orsaka svårigheter såsom försämrad tillgängligheten av information och stora kostnader, och anser att andra åtgärder skulle ha större effekt för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur.

Kulturnämnden är positiv till ambitionen bakom förslaget, men anser att det finns flera sätt att synliggöra minoritetsspråken i stadens offentliga lokaler, som bäst kan utformas inom ramen för respektive verksamhet.

Utbildningsnämnden anser att effekten som en generell skyltning på de nationella minoritetsspråken inte är i paritet med de resurser som det skulle kräva, och att arbetet med att bevara och främja de nationella minoritetsspråken bör drivas på ett annat sätt.

Socialnämnden anser att det är viktigt och är införstådd med värdet av att främja de nationella minoritetsspråken men har svårt att bedöma om skyltning i alla stadens offentliga lokaler är det mest adekvata sättet att främja dessa språk då frågan ligger utanför socialtjänstens område.

Äldrenämnden anser att skyltning på alla fem minoritetsspråk inklusive alla varieteter skulle leda till att skyltningen blir otydlig, och menar att det finns andra sätt att ta ytterligare steg i arbetet med att synliggöra språken och sprida kunskap i frågan, exempelvis via stadens hemsida och en allmän broschyr.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd anser att det finns vinster med att information och fakta är översatt till flera språk, bland annat de fem minoritetsspråken, men ser inte en fysisk skyltning på alla minoritetsspråken som en praktisk och

kostnadseffektiv lösning. Däremot föreslår nämnden en lösning med digitala interaktiva skyltar i stadens publika lokaler.

Skärholmens stadsdelsnämnd är överlag positiv till förslaget utifrån främjandet av de nationella minoriteternas rättigheter men är tveksam till om fysiska skyltar på olika språk är rätt lösning. Nämnden lyfter att ett digitalt alternativ, som även skulle tillgängliggöra skyltningen för fler stockholmare, skulle kunna utforskas.

Stockholm Stadshus AB anser att ansatsen för att stärka minoritetsspråken är positiv men tvekar på om förslaget, som även anses kostsamt, skulle ha avsedd effekt. Därutöver lyfter koncernen att flera av fastighetsbolagens lokaler inte är offentliga lokaler på det sätt som avses i motionen, exempelvis bostadsbolagen.

Finska föreningen anser att skyltning på nationella minoritetsspråken kan vara ett led i att främja de nationella minoritetsspråken och höja dess status, men att ytterligare informationsinsatser behöver utöver detta.

Judiska församlingen i Stockholm ser positivt på andemeningen att synliggöra de nationella minoriteter i den offentliga miljön, men ställer sig tveksam till den betydelse som skyltar på jiddisch skulle ha för den judiska minoriteten då endast en minoritet av svenska judar kan idag tala eller läsa detta språk.

Sameföreningen i Stockholm anser att ett helhetsgrepp för att främja och skydda de nationella minoritetsspråken är att föredra framför en skyltning som skulle ha begränsad effekt.

Mina synpunkter

Stockholms stad bedriver ett ambitiöst utvecklingsarbete utifrån styrdokumentet *Riktlinjer för stadens arbete med nationella minoriteternas rättigheter*, som i sin tur ligger i linje med vad minoritetslagstiftningen föreskriver. En viktig del av detta arbete handlar om att, i samråd med representanter för de nationella minoritetsgrupperna, identifiera konkreta åtgärder som stärker de nationella minoriteternas rättigheter.

Stockholms stad ingår också i förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska, vilket innebär att staden ska bedriva ett särskilt arbete som främjar finska, meänkieli och samiska. Men det lagstadgade skyddet för de nationella minoriteterna innebär ett ansvar för alla fem minoritetsspråk. Precis som övriga kommuner i Sverige har därmed Stockholm skyldighet att skydda och främja de nationella minoritetsspråken samt de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. En del i detta arbete handlar om att synliggöra minoriteterna och deras respektive språkvarieteter, men

även kulturhistoriska värden i Stockholm som är kopplade till de nationella minoriteterna. Detta för att blanda annat stärka kunskaperna om de nationella minoriteterna bland majoritetsbefolkningen.

Stockholm har haft invånare som identifierar att de tillhör någon av de nationella minoriteterna sedan flera hundra år tillbaka. Idag är det uppskattningsvis cirka 100 000 stockholmare som gör det, och detta behöver uppmärksammas och synliggöras.

Därför har vi i samband med budgeten 2021 gett i uppdrag till kommunstyrelsen att i samråd med berörda nämnder och bolagsstyrelser, utreda förslag på platser i staden där befintlig skyltning kan kompletteras med skyltning på olika minoritetsspråk eller genom nya skyltar belysa kulturhistoriska värden utifrån de nationella minoriteternas perspektiv, i samråd med minoritetsgrupperna.

I detta arbete kan digitala alternativ övervägas för att öka tillgängligheten och spridningen av informationen. Precis som remissinstanserna lyfter det i sina svar anser jag att detta arbete ska vara en komplettering till stadens övriga och systematiska arbete för att säkerställa de nationella minoriteternas tillgång till sina rättigheter i staden, som ska fortlöpa.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motionen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen
2. Att därutöver anföra

Det är glädjande att borgarrådet och majoriteten hörsammat vår motion och givit kommunstyrelsen och alla stadens nämnder och bolag i uppdrag att utreda förslag på platser där på platser där befintlig skyltning kan kompletteras med skyltning på olika minoritetsspråk eller genom nya skyltar belysa kulturhistoriska värden utifrån de nationella minoriteternas perspektiv, i samråd med minoritetsgrupperna. Vi hoppas att detta är ett första steg i en process där samtliga verksamheter och lokaler får skyltning på de fem minoritetsspråken.

Frågan om information och skyltning har olika grupper inom de nationella minoriteterna drivit i flera kommuner och regioner i landet och flera kommuner och regioner skyltar redan på de nationella minoritetsspråken, exempelvis i Umeå kommun och i re-

gion Norrbotten. Detta är långt ifrån den enda åtgärd som behövs för att främja och stärka de nationella minoritetsspråken men den är inte heller en obetydlig åtgärd.

Stockholm har ett särskilt ansvar som landets huvudstad att värna och lyfta fram de nationella minoriteterna. I Stockholm ligger Riksdag och Regering och många av landets myndigheter som ska representera hela landet ligger här. Människor från hela landet flyttar och har alltid flyttat hit och att skylta på de nationella minoriteternas egna språk är ett sätt att visa att landets huvudstad ser och förstår vikten av att bevara och främja dessa språk. Och det visar på att de nationella minoritetsspråken har en självklar plats i staden. Vi tror också att det bidrar till dessa gruppers tilltro till stadens verksamheter.

Dessa språk har genom historien varit förbjudna och dess talare förtryckta. Det är därför en viktig symbol för att erkänna att de nationella minoriteterna är och sedan mycket lång tid varit en del av landets och stadens befolkning, för att motverka bilden av Sverige som ett historiskt homogent samhälle samt sprida kunskap om de nationella minoriteterna.

Vi vill slutligen framhålla att vi anser att omfattning och form bäst utformas inom ramen för respektive verksamhet. Vi har förståelse för att skyltning kan komma att ske stegvis men anser att detta är en process som behöver påbörjas gärna till en början i de mest offentliga lokalerna och på platser där många människor möts av stadens skyltning så som vid entréer och liknande. Vi instämmer med flera av de remitterade förvaltningarna som nämner att det vore en god idé att införa de nationella minoritetsspråken som val på interaktiva digitala skyltar där användare själv kan välja vilket språk informationen ska visas på. Det arbetet kräver inga större resurser eller investeringar och skulle därför kunna komma igång snabbt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 25 november 2020

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Katarina Luhr

Mats Larsson

Reservation anfördes av Clara Lindblom och Rashid Mohammed (båda V) med hänvisning till Vänsterpartiets reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Clara Lindblom och Rodrigo Arce (båda V) lämnade den 29 augusti 2019 in en motion där kommunfullmäktige föreslås skylta på alla fem nationella minoritetsspråk i alla stadens offentliga lokaler; finska, samiska, jiddisch, romani chib och meänkieli. Syftet är att synliggöra närvaron av dessa språk i staden och landet. Motionärerna hoppas att minoritetspersoner därmed ska känna en ökad stolthet och att kunskapen om minoriteterna ska öka i majoritetssamhället. Eftersom det finns flera varieteter inom samiska och romani chib föreslår motionärerna att skyltning ska finnas på samtliga dessa språk. Det totala antalet språk skulle då bli fjorton.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, , äldrenämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, E romani glinda, Finska Föreningen i Stockholm, Judiska församlingen i Stockholm, Romano Paso, Sameföreningen i Stockholm och Tornedalingar i Stockholm. Stockholm Stadshus AB har i sin tur remittera vidare till dotterbolagen AB Familjebostäder, AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB), Stockholm Globe Arena Fastigheter AB, Stockholms Stads Parkerings AB, Stockholms Hamn AB och Stockholm Vatten och Avfall AB. AB Stockholmshem har valt att inte svara på remissen.

Älvsjö stadsdelsnämnd, E Romani Glinda, Romano Paso och Tornedalingar i Stockholm har inte inkommit med svar.

Innehållsförteckning	Sid
Stadsledningskontoret.....	7
Fastighetsnämnden	8
Idrottsnämnden	9
Kulturnämnden	11
Socialnämnden	12

Utbildningsnämnden.....	13
Äldrenämnden	14
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd	15
Skärholmens stadsdelsnämnd.....	16
Stockholms Stadshus AB	17
Finska föreningen i Stockholm.....	20
Judiska församlingen i Stockholm.....	21
Sameföreningen i Stockholm	21

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 januari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad bedriver ett utvecklingsarbete i enlighet *Riktlinjer för stadens arbete med nationella minoriteternas rättigheter*. En inte obetydlig del av utvecklingsarbetet handlar om att med ledning av vad minoritetslagstiftningen föreskriver samt vad som framkommer i samråden med de nationella minoriteterna, identifiera konkreta åtgärder som stärker de nationella minoriteternas rättigheter.

I samråden framkommer att ett angeläget utvecklingsområde är insatser som bidrar till att stärka nationella minoriteternas egna initiativ att stärka språket. Lika angeläget är att staden synliggör de nationella minoriteternas språk och kultur i offentliga sammanhang. Ett synliggörande som bygger på barnkonventionens intentioner kan dessutom ha positiva effekter för i synnerhet barns och ungdomars språkliga och kulturella identitet.

Skyltning på samtliga nationella minoritetsspråk skulle innebära skyltning på minst 14 språk. Det är tveksamt om en sådan skyltning kan bli ändamålsenlig. Det finns andra initiativ i Stockholms stad som främjar det syfte som motionärerna vill åstadkomma. I det följande återges några.

Stadens hemsida och verksamhetsnära information om rätten till bland annat äldreomsorg etc. på minoritetsspråken är viktiga utvecklingsområden för att öka minoritetsspråkens användningsområde och synlighet i Stockholms stad.

De effekter som uppstår när staden aktivt synliggör de nationella minoriteterna har positiva effekter på såväl individ som samhälls nivå. Det är mot denna bakgrund som staden högtidlighåller och synliggör de nationella minoritetsdagarna genom att stödja minoriteternas egna initiativ om hur dagen ska utformas samt flaggar minoritetsdagarna vid stadshuset.

Stadens egna kulturinstitutioner har en viktig roll i sammanhanget. Biblioteken avser att under 2020 prioritera ett utvecklingsarbete som ska leda till att öka synligheten av de nationella minoriteternas kulturer och språk i biblioteksverksamhet. Stockholms stadsmuseum ska också stärka sitt minoritetsarbete och bland annat ta fram en fotoutställning som synliggör de nationella minoriteternas, i synnerhet unga och kvinnors, närvaro i Stockholms stad. Båda insatserna har det gemensamt att de tas fram i samråd med minoriteterna samt syftar till att synliggöra att de nationella minoriteterna är en del av stadens språkliga och kulturella mångfald.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2019 att godkänna och överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Lars Bäck (V), *bilaga 1*.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 november 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret är positivt till stadens arbete med att skydda de nationella minoritetsspråken, genom att till exempel ge enskilda rätt att använda språken vid skriftliga och muntliga kontakter med staden. Kontoret reserverar sig dock mot förslaget att skylta på samtliga fem minoritetsspråk, inklusive olika ortografier (stavningar) på samiska och romani chib, i stadens offentliga lokaler. Möjligheten att skylta på minoritetsspråk och på andra språk som talas av människor som bor i eller besöker Stockholm finns alltid och bör utvärderas utifrån behov. Att genomföra motionärernas förslag i sin helhet är dock mycket omfattande och kostnadskrävande samtidigt som antal skyltar i en byggnad också är en platsfråga som behöver utredas i varje enskilt fall.

Kontoret har valt att i huvudsak skylta på svenska, engelska och med pictogram (bildspråk) i stadens offentliga lokaler. Kontoret saknar idag resurser för att genomföra förslaget.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2019 att som svar på remissen hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Tobias Johansson (V), *bilaga 1*.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 november 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Idrottsförvaltningen anser att det är viktigt att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige, precis som Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk säger.

Stockholms stad ingår i förvaltningsområde för finska, meänkieli och samiska. Det innebär bland annat att tornedalska, sverigefinska och samiska minoritetsgrupperna har rätt till förskola och äldreomsorg på sina minoritetsspråk och har rätt att använda sitt språk i kontakter med Stockholms stad.

Skyltar inom idrottsförvaltningens verksamhetsområde

Idrottsförvaltningen förvaltar och driver mer än 500 idrottsanläggningar runt om i staden. Varje idrottsanläggning har vanligtvis flera olika skyltar. Många av idrottsförvaltningens skyltar är kompletterade med pictogram som är tänkta att underlätta för dem som inte kan läsa skyltens text.

I förekommande fall, till exempel i simhallarna, har anläggningen många tiotals både större och mindre skyltar: informationsskyltar, rumsskyltar, översiktskartor, hänvisningsskyltar med mera.

Praktiska svårigheter

Motionen föreslår alltså att skyltarna ska göras både på svenska och på de fem nationella minoritetsspråken: finska, samiska, jiddisch, romani chib och meänkieli, och även på de olika varianterna av dessa språk.

Det skulle innebära att en skylt skulle ha fler än sex olika texter på olika språk. På några skyltar skulle detta möjligen vara hjälpligt genomförbart. Men på de allra flesta skyltar skulle det mer eller mindre vara omöjligt att få rum med alla texterna utan att skylten blir orimligt stor och rörig.

Stora kostnader

Varje skylt kostar pengar, både att formge, att producera och att montera. Den stora mängd anläggningar som idrottsförvaltningen ansvarar för gör att en uppdatering av alla tusentals skyltar skulle bli mycket kostsam.

För att uppdatera alla skyltar med de föreslagna språken måste auktoriserade översättningsbyråer anlitas. Texten på varje skylt måste översättas till varje av dessa minoritetsspråk och språkliga varianter av dem. Även detta skulle medföra stora kostnader.

Negativ påverkan

Tillgängligheten

Om alla skyltar skulle ha fler än sex olika texter på de olika minoritetsspråken och deras varianter skulle det göra skyltarna röriga och svåra att förstå för de flesta stockholmare.

För bland annat vissa grupper av personer med funktionsnedsättning, personer med lässvårigheter och personer som ännu inte är så vana vid att läsa svenska, skulle det bli ännu svårare att ta till sig informationen.

Skyltarna skulle med stor sannolikhet bli bristfälliga ur tillgänglighetssynpunkt. Och detta skulle gå emot andra av stadens mål och orsaka svårigheter för andra grupper av stockholmare, även om det kanske kunde vara till stöd för de nationella minoriteterna.

Andra vanliga språk bland stockholmarna

De nationella minoritetsspråken har en särställning i lagstiftningen. Samtidigt finns stora befolkningsgrupper i Stockholm som pratar andra språk och som med största sannolikhet också kommer att göra anspråk på anpassade skyltar, om motionärens förslag skulle bli verklighet. Vi ser det som en risk för såväl ökade kostnader som en onödig och tidskrävande situation att hamna i.

Effektivt nyttjande av våra resurser

Som vi beskrivit skulle en uppdatering av alla idrottsförvaltningens tusentals skyltar, med översättningar, formgivning, produktion och montering, bli mycket kostsam. Idrottsförvaltningen har, precis som övriga verksamheter i staden, att förhålla sig till en åtstramad ekonomisk situation. Vi har därför svårt att se hur denna fråga skulle kunna prioriteras i relation till annan uppdrags- och budgetstyrd verksamhet.

Jämställdhetsanalys

Jämställdhetsperspektivet bedöms inte som relevant eftersom ärendet inte berör kön eller specificerar något kring kvinnor och män.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 december 2019 att godkänna och överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Torun Boucher (V), *bilaga 1*.

Ersätтарыtrande gjordes av Sofia Lundin (Fi) som instämde i det särskilda uttalandet från Vänsterpartiet.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 november 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Nuvarande stöd till de nationella minoriteterna

Kulturförvaltningen arbetar aktivt för att stödja de nationella minoriteternas kultur och språk i nämndens verksamheter, såsom biblioteken, kulturstödet, kulturskolan, kulturevenemang och museerna. Sedan 2018 har förvaltningens minoritetsarbete intensifierats.

Biblioteken genomför en ny satsning på de nationella minoriteterna inom ramen för den nationella biblioteksstrategin, Demokratins skattkammare, som överlämnades till regeringen i mars 2019. Med stöd från Kulturrådet (2,6 miljoner kronor) kommer de under 2020 stärka sitt arbete med de nationella minoriteterna, och förstärka sitt utbud av litteratur, tidskrifter och annan media på de nationella minoritetsspråken.

Staden har för 2019 för första gången tilldelats statliga medel för romsk inkludering, som används för att synliggöra romsk kultur på stadsmuseet, kulturfestivalen och i romskdrivna insatser. Under 2020 kommer stadsmuseet även att genomföra en stor satsning på samtidsdokumentation av samtliga nationella minoriteter i staden.

Vad gäller kulturstödet har program riktade till de nationella minoriteterna sedan 2018 fått ett kraftigt ökat stöd, både i absoluta siffror och som andel av det totala stödet, enligt nedanstående tabell.

Beviljat kultur- och utvecklingsstöd	2018	2019 (tom 19
Kulturstöd riktat till nationella minoriteter	11 059 000	13 341
Totalt kulturstöd	136 790 441	115 051
Andel av beviljat kulturstöd som är riktat till de nationella minoriteterna	8%	

Alla förvaltningens stöd till det fria kulturlivet (kulturstöd, utvecklingsstöd och EU-stöd) är öppna för samtliga minoriteter att söka. Utöver detta har förvaltningen, ett särskilt stöd för minoritetsföreningars kulturprogram. Detta finansieras med statsbidrag

och avser sverigefinnar, samer och tornedalingar som staden är förvaltningsområde för. Även finska romer har möjlighet att söka detta stöd.

Synpunkter på förslaget

Kulturförvaltningen arbetar aktivt för att stödja de nationella minoriteternas kultur och språk i nämndens verksamheter, såsom biblioteken, kulturstödet, kulturskolan, kulturevenemang och museerna. Sedan 2018 har förvaltningens minoritetsarbete intensifierats. Kulturstödet har ökat till program för stadens minoriteter och såväl biblioteket som stadsmuseet genomför under 2020 stora satsningar på området. Förvaltningen är positiv till ambitionen bakom förslaget. Det finns flera sätt att synliggöra minoritetsspråken i stadens offentliga lokaler. Förvaltningen bedömer att omfattning och form bäst utformas inom ramen för respektive verksamhet.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2019 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Alexandra Mattsson Åkerström m.fl. (V), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 oktober 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är viktigt och är införstådd med värdet av att främja de nationella minoritetsspråken och höja dess status genom olika typer av enskilda satsningar. Om satsningen i form av skyltning på alla fem nationella minoritetsspråk i alla stadens offentliga lokaler är den mest lönsamma kan förvaltningen inte bedöma då det ligger utanför socialtjänstens område. Staden har samråd med de nationella minoriteterna där prioriterade frågor lyfts. Frågan huruvida skyltning på de nationella minoritetsspråken i stadens offentliga lokaler ska genomföras skulle vid behov kunna lyftas där.

För förvaltningens del är det viktigt att utveckla och utvärdera insatser som redan pågår i Stockholms stad inom området bland annat arbetet med strategin inom romsk inkludering. Strategin går i linje med det lagstadgade skyddet för att främja att de fem nationella minoriteterna möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2019 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Tina Kratz m.fl. (V), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 november 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen håller i grunden med motionens författare om vikten av att bevara och främja de nationella minoritetsspråken. Staden har ett särskilt ansvar för finska, samiska och meänkieli, med tanke på att Stockholm ingår i förvaltningsområdet för dessa språk.

Utbildningsförvaltningen har antagit en handlingsplan för arbetet med nationella minoriteter 2019–2020, som en del i arbetet med att värna de mänskliga rättigheterna i stort. Handlingsplanen beskriver förvaltningens övergripande uppdrag inom området och preciserar dessa med konkreta aktiviteter och arbetssätt. Handlingsplanen innehåller bland annat strategier för utveckling av modersmålsundervisningen samt rekrytering och utbildning av pedagogisk personal inom såväl minoritetsspråken i sig som de nationella minoriteternas kultur och historia.

När det gäller motionens förslag om skyltning på minoritetsspråk i offentliga lokaler anser förvaltningen att det finns bättre sätt att använda de resurser som skulle krävas. Motionen specificerar inte vilken typ av skyltning som åsyftas, mer än att det gäller stadens offentliga lokaler. Skolan är inte en allmän plats, men ur tillgänglighetssynpunkt ser förvaltningen delar av lokalerna som publika genom att allmänheten får tillträde till dem exempelvis genom uthyrning av idrottslokal eller matsal. Utbildningsförvaltningen ansvarar för cirka 140 grundskolor och cirka 30 gymnasieskolor samt ett antal administrativa lokaler för central förvaltning och fackliga organisationer. I dessa lokaler finns olika sorters skyltning, exempelvis entréskyltar, vägvisningsskyltar, orienteringstavlur och tavlor med information om exempelvis öppettider och kontaktuppgifter. Dessutom finns det närmare 600 kommunala förskolor i staden, där lokalerna hyrs av respektive stadsdelsförvaltning. Att byta ut skyltningen i dessa lokaler till skyltar på samtliga minoritetsspråk skulle kräva såväl stora arbetsinsatser som betydande ekonomiska investeringar. När det gäller orienteringstavlur och informationsskyltar kan dessutom en utformning för många olika språk inverka negativt på tydligheten.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2019 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämna det till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Robert Mjörnberg (V), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 november 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Samtliga nationella minoriteter omfattas av minoritetslagens grund-skydd. Det innebär bland annat att kommunerna har ett ansvar att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur. Utöver grundskyddet finns ett förstärkt skydd för finska, samiska och meänkieli i förvaltningsområden. Staden ingår sedan år 2010 i förvaltningsområde för finska och sedan 2019 för samiska och meänkieli. Det betyder bland annat att staden är skyldig att erbjuda äldreomsorg på dessa tre språk.

Det offentliga har en viktig roll i skyddet av minoritetsspråken, utan särskilda insatser för att bevara och revitalisera språken riskerar de på sikt att försvinna. Äldreförvaltningen arbetar på olika sätt med språk-, informations- och kulturfrämjande insatser. Exempelvis har äldreförvaltningen anordnat en öppen temadag för nationella minoriteter. Syftet var att ge information om rättigheterna enligt minoritetslagstiftningen, information om äldreomsorg samt föreläsningar som uppmärksammade tornedalsk, samisk och finsk kultur. Det är viktigt att sprida kunskap om frågan, inte minst inom äldreomsorgen, då de äldre oftast är starka bärare av språk, kultur och traditioner.

Äldreförvaltningen menar att en viktig insats i minoritetsarbetet är att synliggöra minoritetsspråken då det kan främja både ökad inkludering och ökad kunskap i övriga samhället. Som ett led i detta i arbete har äldreförvaltningen, i samråd med företrädare för de nationella minoriteterna, nyligen översatt äldreomsorgens broschyr till meänkieli och tre samiska språk. Broschyren finns sedan tidigare på finska.

Äldreförvaltningen tror att skyltning på alla fem minoritetsspråk inklusive alla varieteter leder till att skyltningen blir otydlig. Äldreförvaltningen menar att det finns andra sätt att ta ytterligare steg i arbetet med att synliggöra språken och sprida kunskap i frågan. Exempelvis kan informationen om nationella minoriteter förtydligas på stadens hemsida och översättas till respektive språk. En allmän broschyr om nationella minoriteter och deras rättigheter, både på svenska och översatta, kan tillgängliggöras inom stadens offentliga lokaler och bidra till ökad legitimitet för minoritetsspråken.

Jämställdhetsanalys

Arbetet med att skydda de nationella minoriteterna motverkar diskriminering på grund av etnicitet och ger människor förutsättningar att delta i samhället på lika villkor. Där- emot bedöms inte detta ärende, varken direkt eller indirekt, ge konsekvenser för invå- narna beroende på om de är kvinnor eller män.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 febru- ari 2020 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Niklas Thorén (V), *bilaga 1*.

Elvir Kazinic m.fl. (S) deltog inte i beslutet.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 decem- ber 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen håller med förslagsställarna om att det är viktigt att främja alla fem mi- noritetsspråk och de nationella minoriteternas kultur då det är en del i att värna om de mänskliga rättigheterna. Det är också värdefullt att öka kunskapen om de nationella minoriteterna eftersom kunskap minskar diskriminering och stärker demokratin. Förvaltningen ser dock inte att skyltning på alla minoritetsspråken som en praktisk och kostnadseffektiv lösning på att sprida och främja minoritetsspråken och de nationella minoriteterna. Förvaltningen har verksamhet i många olika lokaler som ägs och förval- tas av olika aktörer. Möjligheten att sätta upp skyltar i dessa varierar därför och kost- naderna att undersöka vart och hur de är lämpligt att sätta upp skyltar anser förvalt- ningen är för höga i förhållande till effekten och nyttan av skyltningen. Det finns också kommunikativa risker med att ha för många skyltar i lokaler. För många skyltar för- svårar förståelse och skapa förvirring för besökaren.

I stadsdelsområdet talas många olika språk och förvaltningen översätter viss informa- tion på de språk som är stora i området. Förvaltningen kan se vinster med att stadens webbsida stockholm.se har information och fakta översatt till flera språk, bland annat de fem minoritetsspråken. Förvaltningen föreslår en lösning där den översatta informa- tionen, tillsammans med svenska och lätt svenska, finns på digitala interaktiva skyltar i stadens publika lokaler. Skyltarna kan vara utformade likt interaktiva digitala skyltarna som finns i gallerior och på flygplatser. Skyltar av det här slaget ökar användarvänlig- heten genom att besökare själva kan välja vilket språk de vill ha informationen på. Detta kan också skapa ett bättre informationsflöde, färre antal skyltar och säkerställd innehållsmässig lika information samt att det visar på mångfald av språk som talas i staden.

I *Stockholms stads riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter* framgår det att det är kommunstyrelsen som ska samordna minoritetsfrågorna. Däribland ingår ansvaret för minoriteters rätt till övergripande information. Kommunstyrelsen samarbetar med flera facknämnden, exempelvis servicenämnden för att genomföra uppdraget.

Förvaltningen föreslår att kommunstyrelsen organiserar och samordnar ett eventuellt arbete med att införa digital skyltning så att det blir lika i hela staden. Eventuellt kan uppdraget vidgas till att innefatta en kampanj för att sprida att kunskap och kännedom om de nationella minoriteterna exempelvis genom dekaler med budskap tas fram och sätts upp i stadens publika lokaler.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 december 2019 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Rudy Espinoza m.fl. (V), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 december 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig överlag positiv till förslaget om att skylta på alla fem minoritetsspråk utifrån främjandet av de nationella minoriteternas rättigheter. Förvaltningen är dock tveksam till om fysiska skyltar på olika språk är rätt lösning. Förvaltningen har verksamheter i olika typer av byggnader med varierande förutsättningar gällande skyltning utifrån vem som äger och/eller förvaltar byggnaden. Kanske finns det digitala lösningar, i form av digitala skyltar, som är universellt utformade och därmed tillgängliga för fler. En digital lösning kanske också möjliggör skyltning på fler språk samt andra typer av information. Förvaltningen ser även en risk med att för många skyltar i längden blir svåra att underhålla samt att de även komma att motverka sitt syfte då det i realiteten blir förvirrande för invånaren. Förvaltningen ställer sig positiv till att agera testmiljö för en digital lösning.

I *Stockholms stads riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter* (antaget av kommunfullmäktige 2018-06-11) framgår att det är kommunstyrelsen som ska samordna de nationella minoritetsfrågorna i staden och förvaltningen. Förvaltning anser att kommunstyrelsen bör organisera och samordna ett eventuellt arbete med att införa skyltning på minoritetsspråken så att resultatet blir likställigt över hela Stockholms stad.

Jämställdhetsanalys

Eftersom det inte är tillåtet att föra statistik som har sin grund i människors etniska tillhörighet eller språk finns det endast uppskattningar kring hur många personer det finns i Sverige personer med tillhörighet till någon nationell minoritetsgrupp. Enligt dessa uppskattningar bor det mellan 600 000 och 800 000 personer i Sverige med tillhörighet till någon nationell minoritetsgrupp varav cirka en åttondel i Stockholm1. Ärendet rör alla invånare i Stockholms stad som identifierar sig till en eller flera nationella minoriteter. Därför gör förvaltningen ingen vidare utvecklad jämställdhetsanalys utan behandlar ärendet som könsneutralt.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 9 december 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Koncernledningen, i likhet med dotterbolagen, anser att insatser för att stärka minoritetsspråkens ställning är positivt. Flera av fastighetsbolagens lokaler är inte offentliga lokaler på det sätt som avses i motionen, exempelvis bostadsbolagens och Micasa Fastigheters bostadshus. De bolag med mer offentliga lokaler har idag policys och rutiner för att öka tillgänglighet och tydligheten för alla som vistas i lokalerna inklusive de som inte förstår språket och med hänsyn tagen till hörsel-, syn- eller annan funktionsnedsättning. I de flesta fall gällande delvis offentliga lokaler såsom skolor, förskolor och seniorboenden är det inte SISAB och Micasa Fastigheter som ansvarar för skyltningen utan snarare de nämnder som bedriver verksamhet i lokalerna. Likaså skyltningen i SGA Fastigheters arenor hanteras av externa hyresgäster.

En extensiv tolkning av motionärernas förslag skulle innebära ett stort operativt arbete och ökade kostnader för bolagen. Därutöver är koncernledningen tveksam till om fler språkskyltar vid bolagskoncernens parkeringsanläggningar, hamnens offentliga lokaler, bostadsbolagens kontor, miljöstugor, tvättstugor skulle höja statusen på minoritetsspråken och få det resultat som motionärerna avser. Insatsen skulle däremot riskera att leda till ökad otydlighet.

Skulle kommunfullmäktiga besluta i enlighet med motionen anser koncernledningen att staden bör utreda vilken kostnad detta skulle medföra samt fastställa en ambitionsnivå för arbetet så att det kan planeras och ske successivt med relevanta mål och uppföljningsmetoder.

Underremisser

SGA Fastigheter AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse

SGA Fastigheters hyr ut bolagets alla lokaler, förutom bolagets egen kontorsyta, till externa aktörer/hyresgäster, vilket innebär det att det är bolagets hyresgäst som har rå-

digheten över lokalerna och tillhörande skyltning. Därför har SGAF svårt att ta ställning till motionen.

Stockholms Hamn AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse

I Stockholms Hamnars områden och terminaler vistas i första hand inte stockholmare och allmänhet som motionen riktar sig till. Det är många olika nationaliteter som vistas i terminalerna. Den lösning som därför fungerar bäst för de flesta är att skylta på svenska och engelska. Används flera språk blir det mycket information på varje skylt vilket skapar otydlighet, något som i sin tur leder till missförstånd. Engelska är det andra språk som flest nationaliteter kan hantera och Stockholms Hamnar upplever att detta fungerar bra. Detta är en lösning som även kan ses på Stockholm Arlanda Flygplats samt på Jernhusens- och SL:s stationer och plattformar.

Målet med Stockholms Hamnars skyltning är att det ska vara tydligt och lätt för besökaren att hitta rätt. Skyltningen tas fram så att den i så hög utsträckning som möjligt även kan förstås utan språk. Genom att använda internationellt vedertagna symboler, så kallade pictogram, tillsammans med hänvisningstexten ökar tydligheten för de som inte förstår språket, är synsvaga eller har kognitiva funktionshinder.

Svenska Bostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse

Svenska Bostäder ställer sig positivt till att man på olika sätt både uppmärksammar och stärker de fem minoritetsspråken i dagens samhälle. Svenska Bostäder ser inte att skyltning av bolagets kontor, miljöstugor, tvättstugor etc. är rätt kanal för att uppnå syftet med motionen. Däremot är bolaget positivt till att se över möjligheten att via digitala kanaler uppmärksamma och bidra till att stärka de nationella minoritetsspråkens ställning i samhället.

Stockholm Parkerings remissvar har i huvudsak följande lydelse

Stockholm Parkering har inte offentliga lokaler på samma sätt som stadens förvaltningar. Bolaget har en reception öppen för kunder och besökare med en mindre informationsskylt om bland annat öppettider på svenska. Bolagets parkeringsanläggningar är skyltade med vägmärken i enlighet med internationell standard och parkeringsautomaterna har minimalt med text på svenska eller engelska för att underlätta för kunder. Bolaget ställer sig generellt positivt till insatser för minoritetsspråk, men är tveksam till om fler språkskyltar vid parkeringsanläggningar skulle höja statusen. Insatsen skulle däremot riskera att leda till ökad otydlighet.

SISABs remissvar har i huvudsak följande lydelse

Stockholms stads bolag för förvaltning och tillskapande av elevplatser för stadens barn och unga har erfarenhet av skyltning på andra språk än svenska. När SISAB byggde om Bredbyskolan för SFI och jobbtorg så tog bolaget efter önskemål från Arbetsmarknadsförvaltningen fram byggskyltar på bland annat arabiska, somaliska och tigrinja. Vad gäller skyltar i skolor och förskolor så tas skyltar på andra språk fram på förfrågan från verksamheten. Bolagets hyresgäster, skolor och förskolor står för en stor del av

investeringspengarna och tillsammans med dem för bolaget en dialog om vad som ska utvecklas och hur. Det är även hyresgästen som ansvarar för skyltning med verksamhetsnamn samt orienteringstavla.

SISAB är positiv till att bidra till att synliggöra de nationella minoriteterna och deras språk i det svenska samhället. Utifrån SISAB:s verksamhet skulle det vara möjligt att använda minoritetsspråk i skolfastigheter utifrån skyltning men det skulle röra sig om ett omfattande arbete med betydande kostnader. Även om det inte går att uppskatta eventuell kostnad för ett skyltbyte så innebär 3000 byggnader att det blir ett mycket omfattande arbete och därmed en betydande kostnad. Vid ett sådant utvecklingsarbete skulle det vara viktigt att staden fastställer en ambitionsnivå för arbetet så att bolaget har möjlighet att utveckla ett strukturerat arbetssätt med tydliga mål och uppföljning.

Micasa Fastigheters remissvar har i huvudsak följande lydelse

Micasa Fastigheter har idag ett ambitiöst framtaget skyltprogram för bolagets fastigheter. Bland annat visar skyltningen hur tillgängligheten ser ut med hänsyn taget till hörsel-, syn- eller annan funktionsnedsättning. Skyltarna har t.ex. taktil utformning för att de med nedsatt synförmåga ska hitta rätt. Även typsnitt, färg och storlek på bokstäver och skyltar har tagits fram utifrån olika perspektiv på tillgänglighet. Symboler med identifikationsmotiv finns också som underlättar orienteringen för de som bor i eller besöker våra lokaler. Bolaget har också skyltat på t.ex. finska där verksamheten erbjuder finskt vård- och omsorgsboende. Detta har gjorts i samarbete med verksamheten. Huvuddelen av bolagets bestånd utgörs av bostäder. Mycket liten del är att betrakta som offentliga lokaler. I de delar av lokalerna som utgörs av gemensamma foajéer för blandade verksamheter är det verksamheterna som ansvarar. Det är också dit som allmänheten kan ha tillträde t.ex. till aktivitetscentrum eller liknande. Finns önskemål från verksamheterna kan bolaget hjälpa till med skyltning.

Familjebostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse

Allmänna utrymmen i bostadsfastigheter utgör inte ”platser dit allmänheten har tillträde”. De tillhör således inte stadens offentliga lokaler och berörs inte av det som motionärerna efterfrågar. I den mån lokaler i bolagets bestånd har upplåtits till offentlig verksamhet bör det ankomma på verksamheten själv att förhålla sig till föreslagen informationsinsats. Det närmaste Familjebostäder kommer en plats där fler personer besöker är bolagets besökskontor. Bolagets policy är att skriftlig information ges på svenska med ett lättläst tilltal. Detta är en strategi som är erfarenhetsbaserad och har visat sig fungera i ett långsiktigt perspektiv. Familjebostäder har ingen annan uppfattning än att denna policy är accepterad av alla hyresgäster oavsett modersmål och avstyrker förslaget.

Stockholm Vatten och Avfalls remissvar har i huvudsak följande lydelse

Stockholm Vatten och Avfall följer stadens riktlinjer kring skyltning och val av språk. Om dessa förändras gör vi en genomlysning vilka skyltar som kan vara aktuella att ändra i vår verksamhet.

Finska föreningen i Stockholm

Finska föreningen i Stockholms yttrande daterat den 27 januari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Våra erfarenheter visar att de är svårt att nå sverigefinnar med information om Sveriges minoritetspolitik inklusive deras rättighet som nationell minoritet. Detta gäller särskilt personer som saknar datorer och läser inte stadens hemsidor. Vi har även observerat att bara en liten del av svenska majoritetsbefolkningen i Stockholm känner till att Sverige har en minoritetspolitik, vad det innebär och att det finns fem nationella minoritetsgrupper i staden. Det finns således stor behov av ytterligare information om minoritetspolitiken och nationella minoritet i Stockholm

Våra synpunkter

FFIS ställer sig i huvudsak bakom motionärernas förslag. Som det framgår av bakgrunden, anser vi att det finns ytterligare behov av information i området som kan främja kunskapen om minoritetspolitiken och minoritetsspråken för majoriteten men även för den sverigefinska minoriteten. Dock är vi tveksamma om bästa resultatet nås genom skyltningen i alla stadens offentliga lokaler. Vi vill att skyltningen skall påbörjas i lokaler som besöks av många av stadens invånare till exempel bibliotek och stadsdelsförvaltningarnas kontor. Därefter kan man göra en utvärdering. Vi tycker skyltningen ska vara på svenska och på de fem nationella minoritetsspråken och att själva skyltningen ska betalas av skattemedel ej av de bidrag som staten ger för stadens främjande av minoritetspolitiken.

Skyltning på nationella minoritetsspråken kan vara ett led i att främja de nationella minoritetsspråken och höja dess status som motionärerna framhåller i motionen. Utöver det behövs ytterligare informationsinsatser. Det viktigaste av dessa, enligt FFIS, är att staden tar fram en aktuell och allmän broschyr på svenska och på nationella minoritetsspråken om minoritetspolitiken och minoritetsspråken. Broschyren ska finnas i biblioteken och på stadsdelskontor för dem som vill ha ytterligare information i området. Stades information på hemsidor behöver även utvecklas.

Judiska församlingen i Stockholm

Judiska församlingen i Stockholms yttrande daterat den 21 november 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Judiska Församlingen i Stockholm har beretts möjlighet att yttra sig över Motion om skyltning på de nationella minoritetsspråken i stadens offentliga lokaler. Judiska För-

samlingen ser positivt på ansatsen att synliggöra samtliga nationella minoriteter i den offentliga miljön, i linje med gällande lagstiftning. En strävan att synliggöra och normalisera minoriteternas språkliga och kulturella uttryck välkomnas.

Judiska Församlingen ställer sig dock mycket tveksam till hur stor betydelse skyltning på jiddisch skulle ha för den judiska minoriteten och hur skyltningen skulle bidra till ökad kunskap om minoriteterna.

Jiddisch är framförallt ett kulturarvsspråk. Det används mycket sällan som vardags-språk även om jiddischuttryck används frekvent inom den judiska gemenskapen och jiddisch inom ramen för jiddischkultur är en värdefull, central identitetsmarkör för de flesta svenska judar. Det är dock endast en minoritet av svenska judar idag som kan tala språket och kanske än färre som kan läsa det. En krympande skara i den äldre generationen Förintelseöverlevande har jiddisch som modersmål. Skyltningen skulle kunna vara ett led i ett synliggörande av minoriteten men Judiska församlingen menar att det finns mer effektiva, ändamålsenliga och angelägna sätt att synliggöra minoriteten och att resurser borde prioriteras därefter. Vi uppfattar att det finns goda intentioner bakom initiativet men det riskerar att framförallt bli en signalpolitisk åtgärd. Praktiskt skulle det inte få någon betydelse eftersom ytterst få judar skulle kunna läsa skyltarna.

Sameföreningen i Stockholm

Sameföreningens yttrande daterat den 20 januari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Sameföreningen i Stuehkie/ Stockholbma/ Stockhoalmma/ Tjässkaskulla/ Stockholm arbetar med frågor som rör minoritetslagstiftningen, samråd och konsultation i Stockholms län och inom Stockholms stad som samiskt förvaltningsområde.

Sameföreningen tillstyrker till viss del förslaget om att skylta på samtliga minoritetsspråk men ser att den eftersökta effekten, nämligen att ge ökad stolthet hos de som tillhör minoriteten och ge ökad kunskap i övriga samhället om minoriteterna, kan uppnås genom andra former. På intet sätt anser vi att det inte är viktigt att ge det övriga samhället kunskap om minoriteterna och urfolket samerna, men det kan inte ses som avklarat genom att skylta på minoritetsspråken.

I dagsläget i Stockholm har majoriteten ingen eller ytterst begränsad kunskap särskilt om urfolket samer men även andra minoriteter. Tyvärr kan inte dagens skolväsende anses göra studenter medvetna om samer, samers historia, Sveriges koloniala historia eller rasbiologins effekter på det samiska och det svenska samhället. Det innebär att stadens ansvar är desto större.

Den samiska närvaron i Stockholm har existerat i flera sekel men i Stockholm syns inte den närvaron. Att skylta på samtliga de samiska språken skulle absolut vara önskvärdt och behovet att belysa samers existens i Stockholm kan inte nog understrykas.

Man skall även beakta att som Sveriges största förvaltningskommun, till invånarantal, borde Stockholm ligga i spetsen för hur förvaltningskommuner bör vara.

Trots de positiva effekter som skyltning på något eller alla av de samiska språken skulle kunna ha bör man beakta att skyltningen inte stärker den samiska kulturen, vilket motionen kan få en att tro. Den samiska kulturen kan endast stärkas genom att skapa utrymme för den, specifikt genom ökat självbestämmande enligt urfolksrätt, exempelvis genom ökade resurser till samiskledda kulturella arrangemang, aktiviteter och fast hemvist i staden.

Med andra ord, det är inte små förändringar som exempelvis skyltar som behöver genomföras utan långvariga projekt som att ge samtliga invånare adekvat utbildning om sitt lands historia och om urfolket samerna. Vi säger inte nej till skyltning på våra eller någon annans minoritetsspråk men vi efterfrågar ett helhetsgrepp för att uppnå motionens eftersökta effekt.

Reservationer m.m.

Fastighetsnämnden

Reservation anfördes av Lars Bäck (V) enligt följande.

Att motionen tillstyrks samt att därutöver anföra följande:

Det är tråkigt att läsa att fastighetskontoret inte ser värdet av skyltning på de nationella minoritetsspråken i stadens offentliga lokaler. Detta är långt ifrån den enda åtgärd som behövs för att främja och stärka de nationella minoritetsspråken men det är inte heller en obetydlig åtgärd.

Stockholm bör som landets huvudstad ta ett särskilt ansvar att värna och lyfta fram de nationella minoriteterna. I Stockholm ligger Riksdag och Regering och många av landets myndigheter som ska representera hela landet ligger här. Människor från hela landet flyttar och har alltid flyttat hit och att skylta på de nationella minoriteternas egna språk är ett sätt att visa att landets huvudstad ser och förstår vikten av att bevara och främja dessa språk. Och det visar på att de nationella minoritetsspråken har en självklar plats i staden. Vi tror också att det bidrar till dessa gruppers tilltro till stadens verksamheter.

Dessa språk har genom historien varit förbjudna och dess utsatta för statlig sanktionerat förtryck. Ett förtryck som i stor del skett utifrån det nationella styret i Stockholm och därför är det symboliskt viktigt att nu lyfta fram dessa språk i staden, språk som de facto är officiella minoritetsspråk i landet. Det anser vi inte är jämförbart med det som fastighetskontoret skriver i sitt utlåtande om skyltning på språk som talas av människor som besöker Stockholm.

Vi vill framhålla att vi anser att omfattning och form bäst utformas inom ramen för respektive verksamhet. Vi har förståelse för att skyltning kan komma att ske stegvis men anser att detta är en process som behöver påbörjas gärna till en början i de mest offentliga lokalerna och på platser där många människor möts av stadens skyltning så som vid entréer och liknande. För att det ska vara möjligt behöver såklart det finnas ekonomiska medel för detta. Stockholm stad kan med fördel ta lärdom av kommuner, regioner och myndigheter som redan idag skyltar på de nationella minoritetsspråken exempelvis Umeå kommun, Region Norrbotten och Trafikverket.

Idrottsnämnden

Reservation anfördes av Tobias Johansson (V) enligt följande.

Att motionen tillstyrks samt att därutöver anföras följande:

Det är tråkigt att läsa att idrottsförvaltningen inte ser värdet av skyltning på de nationella minoritetsspråken i stadens offentliga lokaler. Detta är en fråga som olika grupper inom de nationella minoriteterna drivit i flera kommuner och regioner i landet och flera kommuner och regioner skyltar redan på de nationella minoritetsspråken exempelvis i Umeå kommun och i region Norrbotten. Stockholm kan med fördel ta lärdom av andra kommuner och regioner som redan idag har skyltning på flera språk och hur man gör det tydligt för alla. Det böra vara fullt möjligt att både skylta på de nationella minoritetsspråken och se till att skyltning är tydlig för alla invånare i staden oavsett funktionsvariation, att ställa dessa helt olika frågor mot varandra finner vi märkligt. Detta är långt ifrån den enda åtgärd som behövs för att främja och stärka de nationella minoritetsspråken men det är inte heller en obetydlig åtgärd.

Dessa språk har genom historien varit förbjudna och dess talare förtryckta. Detta förtryck har i stor del skett utifrån det nationella styret i Stockholm och därför är det symboliskt viktigt att nu lyfta fram dessa språk i staden, språk som de facto är officiella minoritetsspråk i landet. Flerspråkighet är i ett internationellt perspektiv snarast det normala. Föreställningen om att det inte kan finnas flera språk och kulturer på samma plats ger en tydlig bild av hur hård den förtryckande politiken av minoriteter har varit i Sverige. Det är sorgligt att den föreställningen fortfarande genomsyrar samhället.

Stockholm bör som landets huvudstad ta ett särskilt ansvar att värna och lyfta fram de nationella minoriteterna. I Stockholm ligger Riksdag och Regering och många av landets myndigheter som ska representera hela landet ligger här. Människor från hela landet flyttar och har alltid flyttat hit och att skylta på de nationella minoriteternas egna språk är ett sätt att visa att landets huvudstad ser och förstår vikten av att bevara och främja dessa språk. Och det visar på att de nationella minoritetsspråken har en självklar plats i staden. Vi tror också att det bidrar till dessa gruppers tilltro till stadens verksamheter.

Vi vill framhålla att vi anser att omfattning och form bäst utformas inom ramen för respektive verksamhet. Vi har förståelse för att skyltning kan komma att ske stegvis men anser att detta är en process som behöver påbörjas gärna till en början i de mest offentliga lokalerna och på platser där många människor möts av stadens skyltning så som vid entréer och liknande.

Kulturnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Torun Boucher (V) enligt följande.

Vi är glada över att kulturförvaltningen ställer sig positiva till motionen och håller med om att omfattning och form bäst utformas inom ramen för respektive verksamhet. Vi hoppas att även kommunstyrelsen kommer att lyssna på kulturförvaltningen och förstå vikten av att lyfta de nationella minoritetsspråken i stadsrummet.

Dessa språk har genom historien varit förbjudna och dess talare förtryckta. Att Stockholms stad som landets huvudstad i sina offentliga lokaler skyltar på de nationella minoritetsspråken är viktigt för att stärka och lyfta de olika språken och visa på att språken har en plats i staden. Det är också en viktig symbol för att erkänna att de nationella minoriteterna är och sedan mycket lång tid varit en del av landets och stadens befolkning, för att motverka bilden av Sverige som ett historiskt homogent samhälle samt sprida kunskap om de nationella minoriteterna.

Socialnämnden

Reservation anfördes av Alexandra Mattsson Åkerström m.fl. (V) enligt följande.

1. Att socialnämnden tillstyrker motionen om att skyltning på nationella minoritetsspråken i stadens offentliga lokaler
2. Att därutöver utöver anföras:

Stockholm och alla andra kommuner har skyldighet att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Frågan om skyltning på de nationella minoritetsspråken har olika grupper inom de nationella minoriteterna drivit i flera kommuner och regioner i landet. Flera kommuner och regioner skyltar redan på de nationella minoritetsspråken exempelvis i Umeå kommun och i region Norrbotten. Det här är långt ifrån den enda åtgärd som behövs för att främja och stärka de nationella minoritetsspråken men det är inte heller en obetydlig åtgärd.

Vi anser att Stockholm som landets huvudstad har ett särskilt ansvar att värna och lyfta fram de nationella minoriteterna. I Stockholm ligger Riksdag och Regering och många av landets myndigheter. Människor från hela landet flyttar och har alltid flyttat hit och att skylta på de nationella minoriteternas egna språk är ett sätt att visa att landets huvudstad ser och förstår vikten av att bevara och främja dessa språk- samt att de nationella minoritetsspråken har en självklar plats i staden. Vi tror också att det bidrar till dessa gruppers tilltro till stadens verksamheter. Vi anser därför att motionen ska bifallas."

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Tina Kratz m.fl. (V) enligt följande.

1. Att utbildningsnämnden tillstyrker motionen om skyltning på de nationella minoritetsspråken i stadens offentliga lokaler
2. Att därutöver utöver anföras

Det är tråkigt att läsa att utbildningsförvaltningen inte ser värdet av skyltning på de nationella minoritetsspråken i stadens offentliga lokaler. Detta är en fråga som olika grupper inom de nationella minoriteterna drivit i flera kommuner och regioner i landet och flera kommuner och regioner skyltar redan på de nationella minoritetsspråken exempelvis i Umeå kommun och i region Norrbotten. Detta är långt ifrån den enda åtgärd som behövs för att främja och stärka de nationella minoritetsspråken men den är inte heller en obetydlig åtgärd.

Stockholm har ett särskilt ansvar som landets huvudstad att värna och lyfta fram de nationella minoriteterna. I Stockholm ligger Riksdag och Regering och många av landets myndigheter som ska representera hela landet ligger här. Människor från hela landet flyttar och har alltid flyttat hit och att skylta på de nationella minoriteternas egna språk är ett sätt att visa att landets huvudstad ser och förstår vikten av att bevara och främja dessa språk. Och det visar på att de nationella minoritetsspråken har en självklar plats i staden. Vi tror också att det bidrar till dessa gruppers tilltro till stadens verksamheter. Dessa språk har genom historien varit förbjudna och dess talare förtryckta. Skolsystemet i landet har varit en viktig del av att förtrycka både språken och människor med minoritetstillhörighet och därför är skolan och dess lokaler viktiga i arbetet att främja dessa språk och stärka dessa grupper. Det är också en viktig symbol för att erkänna att de nationella minoriteterna är och sedan mycket lång tid varit en del av landets och stadens befolkning, för att motverka bilden av Sverige som ett historiskt homogent samhälle samt sprida kunskap om de nationella minoriteterna.

Vi vill framhålla att vi anser att omfattning och form bäst utformas inom ramen för respektive verksamhet. Vi har förståelse för att skyltning kan komma att ske stegvis men anser att detta är en process som behöver påbörjas gärna till en början i de mest offentliga lokalerna och på platser där många människor möts av stadens skyltning så som vid entréer och liknande.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av Robert Mjörnberg (V) enligt följande.

1. äldrenämnden tillstyrker motionen om skyltning på de nationella minoritetsspråken i stadens offentliga lokaler
2. och därutöver anför följande:

Det är beklagligt att äldreförvaltningen inte ser det särskilda värdet av skyltning på de nationella minoritetsspråken i stadens offentliga lokaler. Detta är en fråga som olika grupper inom de nationella minoriteterna drivit i flera kommuner och regioner i landet och flera kommuner och regioner skyltar redan på de nationella minoritetsspråken exempelvis i Umeå kommun och i region Norrbotten. Detta är långt ifrån den enda åtgärd som behövs för att främja och stärka de nationella minoritetsspråken men den är inte heller en obetydlig åtgärd. Stockholm har ett särskilt ansvar som landets huvudstad att värna och lyfta fram de nationella minoriteterna. I Stockholm ligger Riksdag och Regering och många av landets myndigheter som ska representera hela landet ligger här. Människor från hela landet flyttar och har alltid flyttat hit och att skylta på de nationella minoriteternas egna språk är ett sätt att visa att landets huvudstad ser och förstår vikten av att bevara och främja dessa språk. Och det visar på att de nationella minoritetsspråken har en självklar plats i staden. Vi tror också att det bidrar till dessa gruppers tilltro till stadens verksamheter.

Dessa språk har genom historien varit förbjudna och dess talare förtryckta. Skolsystemet i landet har varit en viktig del av att förtrycka både språken och människor med minoritetstillhörighet och därför är äldreomsorgen och dess lokaler viktiga i arbetet att främja dessa språk och stärka dessa grupper. Det är också en viktig symbol för att erkänna att de nationella minoriteterna är och sedan mycket lång tid varit en del av landets och stadens befolkning, för att motverka bilden av Sverige som ett historiskt homogent samhälle samt sprida kunskap om de nationella minoriteterna.

Vi vill framhålla att vi anser att omfattning och form bäst utformas inom ramen för respektive verksamhet. Vi har förståelse för att skyltning kan komma att ske stegvis men anser att detta är en process som behöver påbörjas gärna till en början i de mest offentliga lokalerna och på platser där många människor möts av stadens skyltning så som vid entréer och liknande.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Niklas Thorén (V) enligt följande.

- Att besvara remissen med följande uttalande.

Vi föreslår att tillstyrka motionen. Detta är en fråga som olika grupper inom de nationella minoriteterna drivit i flera kommuner och regioner i landet och flera kommuner och regioner skyltar redan på de nationella minoritetsspråken exempelvis i Umeå kommun och i region Norrbotten. Detta är långt ifrån den enda åtgärd som behövs för att främja och stärka de nationella minoritetsspråken men den är inte heller en obetydlig åtgärd.

Stockholm har ett särskilt ansvar som landets huvudstad att värna och lyfta fram de nationella minoriteterna. I Stockholm ligger Riksdag och Regering och många av landet myndigheter som ska representera hela landet ligger här. Människor från hela landet flyttar och har alltid flyttat hit och att skylta på de nationella minoriteternas egna språk är ett sätt att visa att landets huvudstad ser och förstår vikten av att bevara och främja dessa språk. Och det visar på att de nationella minoritetsspråken har en självklar plats i staden. Vi tror också att det bidrar till dessa gruppers tilltro till stadens verksamheter. Dessa språk har genom historien varit förbjudna och dess talare förtryckta. Det är därför en viktig symbol för att erkänna att de nationella minoriteterna är och sedan mycket lång tid varit en del av landets och stadens befolkning, för att motverka bilden av Sverige som ett historiskt homogent samhälle samt sprida kunskap om de nationella minoriteterna. Vi vill framhålla att vi anser att omfattning och form bäst utformas inom ramen för respektive verksamhet. Vi har förståelse för att skyltning kan komma att ske stegvis men anser att detta är en process som behöver påbörjas gärna till en början i de mest offentliga lokalerna och på platser där många människor möts av stadens skyltning så som vid entréer och liknande.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Rudy Espinoza m.fl. (V) enligt följande.

Vi är glada att förvaltningen ställer sig positiva till motionen. Vi menar samtidigt att förvaltningen bör anpassa motionen till Skärholmens lokala förhållanden – genom att ge större uppmärksamhet till de minoritetsspråk som talas mest i den egna stadsdelen. Härmed anknyter vi till förvaltningens kommentar om ett möjliggörande av skyltning på flera språk, och vi förespråkar skyltning på för stadsdelen relevanta språk (digitalt eller i annan form).

De argument som anges i motionen, att höja språkens status, ökastoltheten hos dem som talar språken, samt öka kunskapen om de nationella minoriteterna i övriga samhället, menar vi är av stor betydelse även för de minoriteter och minoritetsspråk som inte klassificerats som nationella.

Klassificeringen som nationell minoritet bygger på flerhundraåriga processer av rasistiskt förtryck samt motståndsrörelser som gett resultat. Vi vill på alla sätt betona vikten av dessa resultat, men vill också motverka att andra minoriteter och minoritetsspråk utsätts för liknande diskriminering idag.

Vi ser en möjlighet för förvaltningen att skydda och främja inte bara de nationella minoriteterna och minoritetsspråken, utan även att skydda och främja större minoriteter inom stadsdelen och deras möjligheter att behålla och utveckla sina kulturer i Sverige. Vi menar att detta är av största betydelse för att förvaltningen ska kunna medverka till ökad jämlikhet, trygghet och inkludering och därmed komma närmare målen inom Agenda 2030.

Vad gäller språkval hänvisar vi till de uppgifter som tagits fram av Institutet för språk och folkminnen samt Migrationsverkets statistik över asylsökande (se även Vs SU från 2019-10-24).